

Vägledning om granskning av sprutjournal

Den här vägledningen riktar sig i första hand till dig som utför tillsyn enligt miljöbalken på yrkesmässiga verksamheter som använder växtskyddsmedel. Vägledningen är tänkt som en hjälp för dig när du granskar sprutjournaler.

Lagkrav

Kraven på att all yrkesmässig användning av växtskyddsmedel ska dokumenteras hittar du i:

- Förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, artikel 67
- Miljöbalken (1998:808)
- Förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel, 2 kap. 57-58 §§
- Förordningen (2012:259) om miljöstraffavgifter 8 kap.
- Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2015:49) om dokumentationskrav för yrkesmässiga användare av växtskyddsmedel

God växtskyddssed

Enligt artikel 55 i förordning (EG) nr 1107/2009 ska växtskyddsmedel användas på ett korrekt sätt. Korrekt användning innebär bland annat att principerna för god växtskyddssed tillämpas.

God växtskyddssed är:

En praxis enligt vilken behandlingarna med växtskyddsmedel på en viss växt eller växtprodukt, i enlighet med villkoren för medlens godkända användning, väljs ut, doseras och avpassas tidsmässigt för att säkerställa godtagbar effektivitet med minsta nödvändiga mängd, med vederbörligt beaktande av lokala förhållanden och möjligheterna till odlingsteknisk och biologisk kontroll.

Generella krav

- Sprutjournalen ska kunna visas upp vid ett tillsynsbesök.
- Dokumentationen kan finnas digitalt eller i pappersform. Det finns inget krav på att en viss typ av sprutjournal ska användas, däremot finns det krav på vad som ska dokumenteras. Dokumentationen kan vara utförd på olika ställen, exempelvis kan viss information vara dokumenterad i växtodlingsplanen eller i en almanacka och fasta skyddsavstånd kan finnas utritade på kartor. Säkert Växtskydd har tagit fram ett förslag på en sprutjournal som kan användas. Du hittar sprutjournalen på www.sakertvaxtskydd.se
- Kravet på dokumentation gäller för alla kemiska (klass 1, 2, 3) och biologiska växtskyddsmedel som används yrkesmässigt.
- Dokumentationen i sprutjournalen bör utföras i samband med att bekämpningen utförs.
- Utförs bekämpningen av en entreprenör bör jordbrukaren få en kopia av sprutjournalen senast 2 veckor efter att behandlingen utförts.
- Sprutjournalen ska sparas i minst 3 år. Be jordbrukaren visa att dokumentationen från de tre senaste åren finns sparad.
- Inga rutor i sprutjournalen bör vara tomma. Sprutföraren ska på något sätt markera att hänsyn har tagits till parametern eller att parametern inte är aktuell i det enskilda fallet. Markeringen kan innebära ett streck eller en notering "Inte aktuellt" i rutan.

Förslag på hur dokumentationen kan granskas

- Det är en fördel om du har tillgång till internet vid tillsynsbesöket. Detta för att du enkelt ska kunna göra sökningar i Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister direkt på plats. Anledningen är att all information om preparatet inte alltid finns på etiketten, exempelvis om preparatet är godkänt att använda eller ej, om det finns dispens för att använda preparatet eller om det finns beslut om ett utvidgat produktgodkännande för mindre användningsområde (UPMA). Tillgång till bekämpningsmedelsregistret är även en förutsättning om du ska utföra tillsynen på plats under vinterhalvåret, när många jordbrukare ännu inte fyllt på sitt lager med preparat inför kommande växtodlingssäsong. Du hittar bekämpningsmedelsregistret på [Kemikalieinspektionens webbplats](#).
- Tag med sprutjournalen till den plats där preparaten förvaras.
- Välj ut 2–3 preparat för närmare granskning. När du väljer ut vilka preparat du ska granska så tänk på att vissa preparat har särskilda villkor från Kemikalieinspektionen som kan vara värda att följa upp. Information om dessa finns i bekämpningsmedelsregistret. Du hittar en sammanfattande lista över preparat med särskilda villkor på [Säkert växtskydds webbplats](#).

Observera att det kan finnas preparat med särskilda villkor som inte finns med på listan då Säkert växtskydd inte uppdaterar listan varje månad.

- Jämför informationen på preparatets etikett med den information som har dokumenterats i sprutjournalen. På etiketten finns bland annat information om:
  - Preparatets hela namn
  - Preparatets användningsområde dvs. i vilka grödor/kulturer som preparatet är tillåtet att användas på. Observera att det kan finnas dispenser och UPMA.
  - Maxdos som får användas. Samt hur många gånger preparatet får användas under en och samma säsong.
  - Särskilda villkor som gäller för preparatets användning.
  - Preparatets giftighet för bin och övriga pollinerande insekter.
  - Karenstid
- Har du inte tid eller möjlighet att på plats jämföra dokumentationen i sprutjournalen med informationen på etiketterna kan du fotografera etiketterna och göra granskningen på kontoret. Anledningen är att sprutföraren endast är skyldig att följa anvisningarna på etiketten. Det finns alltså inget krav på att sprutföraren, innan användning av ett godkänt preparat, ska kontrollera om villkorsändringar skett.

Rubriker i sprutjournalen	Vad kan kontrolleras?
Plats för spridning <i>(fält-/skiftes namn -, växthus nr)</i>	Det ska tydligt framgå av sprutjournalen var en behandling skett. Utföraren kan ha använt växtskyddsmedlet i fält, i ett växthus, längs en järnväg, i en betningsanläggning mm. Användaren får i sin dokumentation hänvisa till kartor, ritningar, skisser mm.
Datum <i>(år, månad, dag)</i>	År, månad och dag ska framgå. Sker avbrott i arbetet över natten ska en ny anteckning göras följande dag. Avbrott i spridningen för påfyllning av sprutan ingår i spridningstillfället och behöver inte antecknas.
Klockan	Tidpunkt för när sprutningen påbörjades.
Sprutförare <i>(den som utför bekämpningen)</i>	Kontrollera att sprutföraren/na har giltig behörighet Det är namnet på den person som har utfört bekämpningen som ska dokumenteras. Det ska enkelt gå att utläsa vem som utfört arbetet, det är ingen namnunderskrift som efterfrågas. Det ska inte vara några oklarheter vilken Anders, Peter eller Sven som har utfört arbetet. Det ska även framgå tydligt av entreprenörens sprutjournaler vem av de anställda som utfört arbetet. Det räcker inte med att företagets namn antecknas i sprutförarfältet. Kontrollera på plats eller när du återvänt till kontoret att de som utfört bekämpningarna har giltig behörighet. Du kan maila till vaxtskydd@jordbruksverket.se om du vill ha en uppdaterad lista över vilka sprutförare som har giltig behörighet i ditt län.
Gröda <i>(t.ex. havre, potatis, julstjärna)</i>	Jämför med etiketten Hur har medlet använts? Medlet får bara användas i de grödor/kulturer det är godkänt för. Det kan även vara tillåtet att använda direkt på bar mark. De användningsområden som medlet är godkänt för framgår av medlets etikett/bruksanvisning. Observera att dispenser och UPMA inte framgår av etiketten, utan måste kontrolleras via Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister. Kemikalieinspektionen kan ibland ändra villkoren för ett preparats användning under en växtodlingssäsong. Jordbrukaren har ingen skyldighet att hålla sig uppdaterade om detta, utan kravet är att de följer villkoren som står på etiketten som sitter på förpackningen.
Syfte med bekämpningen <i>(t.ex. ogräs, svamp, tillväxtreglering)</i>	Jämför med etiketten Syftet med en växtskyddsåtgärd är viktigt i samband med arbetet med integrerat växtskydd. Kravet i föreskriften säger att det räcker med att syftet anges på en övergripande nivå. Svampbekämpning, insektsbekämpning, ogräsbekämpning, totalbekämpning (ex med glyfosatprodukter), snigelbekämpning, avskräckande av vilt är exempel på syften. Utöver det så är det bra för odlaren själv att notera så noggrant som möjligt för att kunna utvärdera effekterna av arbetet. Syftet med bekämpningen ska svara på frågan, varför gjordes bekämpningen? Det kan vara lämpligt att fråga vilka skadegörare eller ogräs som fanns vid bekämpningstillfället för att klargöra om det fanns något egentligt behov. Man kan också fråga hur odlaren kommit fram till att bekämpningen behövdes.

Rubriker i sprutjournalen

Vad kan kontrolleras?

Preparatnamn

(växtskyddsmedlets namn som det står på etiketten)

Jämför med etiketten

Namnet ska anges som det står på etiketten. Registreringsnummer ingår inte i namnet, vilket innebär att det inte behöver dokumenteras. Däremot kan preparatnamnet vara uttryckt som ett ord och en bokstavs/sifferkombination ex. Roundup FL 360.

Kontrollera att preparatet är tillåtet att använda. All information om preparatets godkännande, hur länge det får säljas och användas finns i Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister.

Dos

(som det anges på etikett)

Jämför med etiketten

Dosen kan uttryckas på olika sätt för olika ändamål. Det kan vara vikt per ytenhet, volym per ytenhet, koncentration, antal tabletter per ytenhet. Därför ska den dos som använts för ändamålet uttryckas på det sätt som det anges på etiketten.

I växthus används ofta koncentration, det säger inget om vilken dos som använts per ytenhet. Dosen är dock mindre intressant eftersom doseringen där även har med handhavandet att göra, speciellt om man använder handhållen utrustning.

Dosen som sprutföraren använt får vara lägre än vad som anges på etiketten, men den får inte vara högre än max dos.

Fast skyddsavstånd

(objekt och avstånd i m)

Endast utomhus

Skyddsavstånden ska anges i meter samt mot vilka objekt skyddsavstånden har hållits. Fasta skyddsavstånd gäller alltid, oavsett sprututrustning, väderförhållanden med mera. För att underlätta sprutförarens arbete kan en hänvisning till ett kartmaterial göras i rutan. Jordbrukaren är då vid tillsynen skyldig att kunna visa upp kartmaterialet där de fasta skyddsavstånden är markerade och avståndsangivna.

För vissa preparat har Kemikalieinspektionens villkorat användningen genom att ställa krav på permanenta skyddszoner på 10 meter. Dessa skyddszoner ska dessutom vara etablerade året innan preparatet används. Du hittar vilka preparat det gäller på [Säkert växtskydds webbplats](#).

Rubriker i sprutjournalen

Vad kan kontrolleras?

Anpassat skyddsavstånd

(objekt och avstånd i m)

Endast utomhus

De anpassade skyddsavstånden ska anpassas efter omständigheterna som råder på platsen för spridningen. Enligt spridningsföreskriften ska man ta hänsyn till följande:

1. på platsen för spridning rådande temperatur, vindförhållanden och övriga väderförhållanden,
2. det avsedda spridningsområdets utbredning i vindriktningen,
3. växtskyddsmedlets egenskaper,
4. omgivningens känslighet för medlet, samt
5. den använda spridningsmetodens precision.

Det bästa verktyget för att kunna göra denna anpassning är Hjälpreda vid bestämning av anpassat skyddsavstånd. Det finns hjälpredor för Lantbruksspruta med bom och för Fläktspruta i fruktodling. Hjälpredan finns även som app.

Observera att användarna inte behöver dokumentera hur de kommit fram till sina skyddsavstånd, men de ska anteckna avstånden de använt och till vilka skyddsobjekt.

Det är lämpligt att du, som inspektör, vet hur hjälpredorna fungerar och kan föra en dialog med odlarna kring hur de kommit fram till sina skyddsavstånd.

För vissa preparat har Kemikalieinspektionens villkorat användningen genom att ställa krav på att Hjälpredan **ska** användas. Sprutföraren **rekommenderas** i dessa fall att ange att Hjälpredan använts under punkten övrigt i sprutjournalen. Du hittar vilka preparat det gäller på [Säkert växtskydds webbplats](#).

Blommande vegetation

(om preparatet är giftigt för pollinerande insekter)

Endast utomhus jämför med etiketten.

Leta på medlets etikett om det finns något som anger att det är farligt för bin och andra pollinerande insekter. Det kan uttryckligen stå att det är giftigt/mycket giftigt eller också har medlet villkor som måste uppfyllas för att ta hänsyn till pollinerare. Alla villkor som måste följas ska finnas på etiketten.

Är preparatet farligt för bin eller andra pollinerare ska det finnas dokumenterat om det vid spridningstillfället fanns blommande vegetation av något slag, både gröda eller ogräs, i fältet. I de lägen preparatet har villkor till skydd för bin och pollinatörer och det samtidigt finns blommande vegetation ska dessa villkor uppfyllas.

Karenstid

(om det anges på etiketten)

Kontrolleras av länsstyrelsen

Skördedatum

(anges vid skörd, om karenstid finns)

Kontrolleras av länsstyrelsen

Övrigt

Informationen som står här är inget lagkrav, utan är till för sprutförarens egna anteckningar.

Förslag på hur tillsyn kan utföras i fält Spridningsutrustningen

- Kemikalieinspektionen kan ställa krav på spridningsutrustningen i sina villkor för att preparatet ska få användas ex. avdriftsreducerande utrustning. Kontrollera att sprutföraren har tillgång till denna utrustning om denna typ av preparat används.
- Spridningsutrustning som används efter den 26 november 2016 ska vara funktionstestad och godkänd av Jordbruksverket för att få användas. Kontrollera att den utrustning som sprutföraren uppger att han använt vid bekämpningarna är godkänd. Nyinköpt sprututrustning räknas som godkänd under de första tre åren efter inköp, detta kan styrkas med kvitto.

Fasta skyddsavstånd

- Vissa preparat får enligt användarvillkor från Kemikalieinspektionen endast användas om en permanent gräsbevuxen skyddszon på 10 meter anläggs mellan vattendraget och platsen där spridning sker. Avståndet ska räknas från strandbrinken eller högsta förmodade högvattenlinje. Fråga sprutföraren om något av dessa preparat används och om tid finns följ upp det i fält.
- De fasta skyddsavstånden enligt Naturvårdsverkets spridningsföreskrift kan följas upp i fält under växtodlingssäsongen, men det är inte helt lätt. Diskutera med jordbrukaren hur de säkerställer att de fasta skyddsavstånden hålls mot diken, brunnar och vattendrag.

Vad gör du om du uppmärksammar brister i sprutjournalen?

Miljösanktionsavgifter

Uppmärksammar du brister i dokumentationen eller sprutjournal helt saknas ska du fatta ett beslut om miljösanktionsavgift. Aktuella miljösanktionsavgifter för bekämpningsmedel hittar du i 8 kapitlet i förordningen (2012:259) om miljösanktionsavgifter.

Åtalsanmälan

Har sprutföraren använt ett otillåtet preparat eller på annat sätt brutit mot användningsvillkoren som fastställts av Kemikalieinspektionen så ska en åtalsanmälan göras. Straffbestämmelserna hittar du i 29 kap. 3, 4 §§.

Exempelvis:

- 29 kap. 3 § punkt 15) använder ett växtskyddsmedel utan att följa de villkor som framgår av märkningen enligt vad som krävs i artikel 55 i förordning (EG) nr 1107/2009
- 29 kap. 4 § punkt m) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel

Typ av brist	Miljösanktion	Lagrum
Sprutjournal saknas	5 000 kr	8 kap. 1 § förordningen om miljösanktionsavgifter
Använda växtskyddsmedel klass 1 utan tillstånd	10 000 kr	8 kap. 6 § förordningen om miljösanktionsavgifter
Använda växtskyddsmedel klass 2 utan tillstånd	5 000 kr	8 kap. 8 § förordningen om miljösanktionsavgifter
Dokumentation saknas om: - skyddsavstånd - övriga försiktighetsåtgärder (finns ej reglerat vad det innebär) - syfte	5 000 kr	8 kap. 13 § förordningen om miljösanktionsavgifter